Cuprins

Cuvânt introductiv la ediția a III-a (2012) 5
Cuvânt înainte la ediția a VI-a (2019) 7
Abrevieri 9

CAPITOLUL I
Noțiuni introductive privind dreptul comercial 11
Secțiunea I. Noțiunea, obiectul şi definiția dreptului comercial 11
Secțiunea a II-a. Scurtă privire istorică asupra dreptului comercial 13
Secțiunea a III-a. Sistemele de reglementare a dreptului comercial 17
Secțiunea a IV-a. Izvoarele dreptului comercial 25
Secțiunea a V-a. Tendințele moderne ale dreptului comercial 29

CAPITOLUL II
Întreprinderea – forma juridică de desfăşurare a activității cu caracter profesional 33
Secțiunea I. Concepțiile privind întreprinderea 33
Secțiunea a II-a. Noțiunea şi formele întreprinderii 35
Secțiunea a III-a. Întreprinderea economică (comercială) – forma juridică de desfăşurare a activității comerciale 36
Secțiunea a IV-a. Întreprinderea civilă 37

CAPITOLUL III
Comercianții – profesioniști ai întreprinderii economice (comerciale) 39
Secțiunea I. Concepțiile privind comercianții 39
Secțiunea a II-a. Noțiunea de profesionist comerciant 40
Secțiunea a III-a. Categoriile de profesioniști comercianți 41
Secțiunea a IV-a. Calitatea de profesionist comerciant 48
Secțiunea a V-a. Condițiile de exercitare a activității comerciale 53
Secțiunea a VI-a. Obligațiile profesioniştilor comercianți 66
Secțiunea a VII-a. Fondul de comerț 90
Secțiunea a VIII-a. Auxiliarii profesioniştilor comercianți 109

CAPITOLUL IV
Societățile privind activitatea comercială (Legea nr. 31/1990) 112
Subcapitolul I. Noțiuni introductive 112
Secțiunea I. Scurtă privire asupra cauzelor care au determinat crearea societăților comerciale 112
Secțiunea a II-a. Originea şi evoluția societăților comerciale 113
Secțiunea a III-a. Reglementarea juridică a societăților comerciale în România.
Subcapitolul II. Regulile comune aplicabile oricărei societăți privind activitatea comercială 118
Secțiunea I. Noțiunea, elementele specifice şi clasificarea societăților privind activitatea comercială 118

Subsecțiunea I. Noțiunea societății privind activitatea comercială 118
Subsecțiunea a II-a. Elementele specifice ale contractului de societate care se află la baza societății privind activitatea comercială 125
Subsecțiunea a III-a. Formele societății privind activitatea comercială şi clasificarea lor 140
Secțiunea a II-a. Constituirea societăților privind activitatea comercială 144
Subsecțiunea I. Considerații generale 144
Subsecțiunea a II-a. Actele constitutive ale societății privind activitatea comercială 145
Subsecțiunea a III-a. Formalitățile necesare constituirii societăților privind activitatea comercială 158
Subsecțiunea a IV-a. Regimul actelor juridice încheiate în cursul constituirii societății privind activitatea comercială 165
Subsecțiunea a V-a. Consecințele încălcării cerințelor legale de constituire a societății privind activitatea comercială 167
Subsecțiunea a VI-a. Înființarea sucursalelor şi filialelor societății privind activitatea comercială 173
Subsecțiunea a VII-a. Personalitatea juridică a societății privind activitatea comercială 176
Secțiunea a III-a. Funcționarea societăților privind activitatea comercială 186
Subsecțiunea I. Considerații introductive 186
Subsecțiunea a II-a. Adunarea generală 188
Subsecțiunea a III-a. Administrarea şi conducerea societăților privind activitatea comercială 202
Subsecțiunea a IV-a. Controlul gestiunii societăților privind activitatea comercială 221
Secțiunea a IV-a. Modificarea societăților privind activitatea comercială 226
Subsecțiunea I. Noțiunea modificării societății 226
Subsecțiunea a II-a. Condițiile generale ale modificării actului constitutiv al societății 227
Subsecțiunea a III-a. Principalele cazuri de modificare a societății privind activitatea comercială 232
Secțiunea a V-a. Dizolvarea şi lichidarea societăților privind activitatea comercială 255
Subsecțiunea I. Considerații introductive 255
Subsecțiunea a II-a. Dizolvarea societăților privind activitatea comercială 256
Subsecțiunea a III-a. Lichidarea societăților privind activitatea comercială 264
Subcapitolul III. Regulile speciale aplicabile fiecărei forme de societate privind activitatea comercială 279
Secțiunea I. Societatea în nume colectiv 279
Subsecțiunea I. Noțiunea societății în nume colectiv 279
Subsecțiunea a II-a. Constituirea societății în nume colectiv 280
Subsecțiunea a III-a. Funcționarea societății în nume colectiv 282
Subsecțiunea a IV-a. Dizolvarea şi lichidarea societății în nume colectiv 288
Secțiunea a II-a. Societatea în comandită simplă 289
Subsecțiunea I. Noțiunea societății în comandită simplă 289
Subsecțiunea a II-a. Constituirea societății în comandită simplă 290
Subsecțiunea a III-a. Funcționarea societății în comandită simplă 291

Subsecțiunea a IV-a. Dizolvarea şi lichidarea societății în comandită simplă....294
Secțiunea a III-a. Societatea pe acțiuni....295
Subsecțiunea I. Noțiunea societății pe acțiuni....295
Subsecțiunea a II-a. Constituirea societății pe acțiuni....296
Subsecțiunea a III-a. Funcționarea societății pe acțiuni....305
Subsecțiunea a IV-a. Dizolvarea şi lichidarea societății pe acțiuni....348
Secțiunea a IV-a. Societatea în comandită pe acțiuni....349
Subsecțiunea I. Noțiunea societății în comandită pe acțiuni....349
Subsecțiunea a II-a. Constituirea societății în comandită pe acțiuni....350
Subsecțiunea a III-a. Funcționarea societății în comandită pe acțiuni....352
Subsecțiunea a IV-a. Dizolvarea şi lichidarea societății în comandită pe acțiuni....353
Secțiunea a V-a. Societatea cu răspundere limitată....353
Subsecțiunea I. Noțiunea societății cu răspundere limitată....353
Subsecțiunea a II-a. Constituirea societății cu răspundere limitată....355
Subsecțiunea a III-a. Funcționarea societății cu răspundere limitată....358
Subsecțiunea a IV-a. Dizolvarea şi lichidarea societății cu răspundere limitată....376
Secțiunea a VI-a. Societatea europeană....377
Subsecțiunea I. Considerații generale....377
Subsecțiunea a II-a. Constituirea societății europene....378
Subsecțiunea a III-a. Funcționarea societății europene....379
Subsecțiunea a IV-a. Dizolvarea şi lichidarea societății europene....379

CAPITOLUL V
Grupurile de interes economic....380
Secțiunea I. Considerații introductive....380
Secțiunea a II-a. Grupul de interes economic (GIE)....380

CAPITOLUL VI
Contractele privind activitatea comercială....388
Subcapitolul I. Noțiuni introductive....388
Secțiunea I. Considerații generale....388
Secțiunea a II-a. Definiția şi caracteristicile contractelor privind activitatea comercială....389
Secțiunea a III-a. Regimul juridic al contractelor privind activitatea comercială....389
Subcapitolul II. Regulile formării şi executării contractelor privind activitatea comercială....391
Secțiunea I. Regulile formării contractelor privind activitatea comercială....391
Subsecțiunea I. Principiul libertății contractuale....391
Subsecțiunea a II-a. Regulile generale ale încheierii contractelor privind activitatea comercială....395
Subsecțiunea a III-a. Regulile speciale privind încheierea contractelor prin mijloace electronice....406

Secțiunea a II-a. Regulile executării contractelor privind activitatea comercială 409
Subsecțiunea I. Considerații generale 409
Subsecțiunea a II-a. Principiile executării obligațiilor contractuale 410
Subsecțiunea a III-a. Plata 412
Secțiunea a III-a. Consecințele neexecutării obligațiilor din contractele privind activitatea comercială 419
Subsecțiunea I. Considerații generale 419
Subsecțiunea a II-a. Punerea în întârziere a debitorului 420
Subsecțiunea a III-a. Executarea silită în natură a obligațiilor 421
Subsecțiunea a IV-a. Rezoluțiunea şi rezilierea contractului 424
Subsecțiunea a V-a. Răspunderea debitorului pentru nerespectarea obligațiilor contractuale (Răspunderea civilă contractuală) 426
Subcapitolul III. Contractele speciale 444
Secțiunea I. Contractul de vânzare 444
Subsecțiunea I. Noțiunea contractului de vânzare 444
Subsecțiunea a II-a. Condițiile de validitate a contractului de vânzare 446
Subsecțiunea a III-a. Condițiile de formă a contractului de vânzare 458
Subsecțiunea a IV-a. Efectele contractului de vânzare 459
Subsecțiunea a V-a. Reguli speciale privind anumite vânzări 477
Secțiunea a II-a. Contractul de furnizare 483
Subsecțiunea I. Considerații generale 483
Subsecțiunea a II-a. Noțiunea contractului de furnizare 484
Subsecțiunea a III-a. Condițiile de validitate a contractului de furnizare 485
Subsecțiunea a IV-a. Efectele contractului de furnizare 486
Subsecțiunea a V-a. Subcontractarea 487
Secțiunea a III-a. Contractul de report 487
Subsecțiunea I. Noțiunea contractului de report 487
Subsecțiunea a II-a. Condițiile contractului de report 489
Subsecțiunea a III-a. Efectele contractului de report 489
Subsecțiunea a IV-a. Lichidarea reportului 491
Secțiunea a IV-a. Contractul de antrepriză 491
Subsecțiunea I. Considerații generale 491
Subsecțiunea a II-a. Regulile generale ale contractului de antrepriză 491
Subsecțiunea a III-a. Regulile speciale privind contractul de antrepriză pentru lucrări de construcții 497
Secțiunea a V-a. Contractul de societate 500
Subsecțiunea I. Regulile generale privind contractul de societate 500
Subsecțiunea a II-a. Societatea simplă 503
Subsecțiunea a III-a. Societatea în participație 513
Secțiunea a VI-a. Contractul de mandat 518
Subsecțiunea I. Considerații generale 518
Subsecțiunea a II-a. Reprezentarea în actele juridice 519
Subsecțiunea a III-a. Noțiunea contractului de mandat şi felurile mandatului 525
Subsecțiunea a IV-a. Contractul de mandat cu reprezentare 527
Subsecțiunea a V-a. Contractul de mandat fără reprezentare 534
Secțiunea a VII-a. Contractul de agenție 552

Subsecțiunea I. Considerații generale....552
Subsecțiunea a II-a. Noțiunea, caracterele şi natura juridică a contractului de agenție 553
Subsecțiunea a III-a. Cuprinsul şi forma contractului de agenție 555
Subsecțiunea a IV-a. Efectele contractului de agenție 557
Subsecțiunea a V-a. Încetarea contractului de agenție 561
Secțiunea a VIII-a. Contractul de intermediere 563
Subsecțiunea I Considerații generale....563
Subsecțiunea a II-a. Noțiunea şi caracterele juridice ale contractului de intermediere 564
Subsecțiunea a III-a. Efectele contractului de intermediere 564
Secțiunea a IX-a. Contractul de leasing 566
Subsecțiunea I. Considerații generale....566
Subsecțiunea a II-a. Operațiunile de leasing şi contractul de leasing 566
Subsecțiunea a III-a. Noțiunea şi formele contractului de leasing 569
Subsecțiunea a IV-a Cuprinsul şi forma contractului de leasing 573
Subsecțiunea a V-a. Încheierea contractului de leasing....576
Subsecțiunea a VI-a. Efectele contractului de leasing 577
Subsecțiunea a VII-a. Încetarea contractului de leasing 583
Secțiunea a X-a. Contractul de franciză....586
Subsecțiunea I. Considerații generale....586
Subsecțiunea a II-a. Noțiunea şi caracterele juridice ale contractului de franciză 589
Subsecțiunea a III-a. Cuprinsul şi forma contractului de franciză....590
Subsecțiunea a IV-a. Încheierea contractului de franciză 593
Subsecțiunea a V-a. Efectele contractului de franciză 594
Subsecțiunea a VI-a. Încetarea contractului de franciză 596
Secțiunea a XI-a. Contractul de împrumut 597
Subsecțiunea I. Considerații generale....597
Subsecțiunea a II-a. Împrumutul de folosință (comodatul) 598
Subsecțiunea a III-a. Împrumutul de consumație 602
Secțiunea a XII-a. Contractul de cont curent....606
Subsecțiunea I. Noțiunea contractului de cont curent 606
Subsecțiunea a II-a. Efectele contractului de cont curent 607
Subsecțiunea a III-a. Încheierea contului 608
Subsecțiunea a IV-a. Încetarea contractului de cont curent 609
Secțiunea a XIII-a. Contractele bancare 610
Subsecțiunea I. Considerații generale....610
Subsecțiunea a II-a. Contractul de cont bancar curent 610
Subsecțiunea a III-a. Contractul de depozit bancar 612
Subsecțiunea a IV-a. Contractul privind facilitatea de credit 613
Subsecțiunea a V-a. Contractul de închiriere a casetelor de valori 613

CAPITOLUL VII
Titlurile de credit 615
Secțiunea I. Noțiunea şi clasificarea titlurilor de credit 615
Secțiunea a II-a. Cambia....618
Subsecțiunea I. Considerații generale....618

Subsecțiunea a II-a. Noțiunea şi caracterele cambiei 619
Subsecțiunea a III-a. Funcțiile cambiei 623
Subsecțiunea a IV-a. Natura juridică a cambiei 624
Subsecțiunea a V-a. Condițiile cerute pentru valabilitatea cambiei.....626
Subsecțiunea a VI-a. Transmiterea cambiei (girul) 635
Subsecțiunea a VII-a. Acceptarea cambiei 639
Subsecțiunea a VIII-a. Avalul 644
Subsecțiunea a IX-a. Plata cambiei 647
Subsecțiunea a X-a. Consecințele neplății cambiei 650
Secțiunea a III-a. Biletul la ordin 662
Subsecțiunea I. Considerații generale 662
Subsecțiunea a II-a. Noțiunea şi caracterele biletului la ordin.....662
Subsecțiunea a III-a. Condițiile de formă ale biletului la ordin.....663
Subsecțiunea a IV-a. Principiile aplicabile girului, avalului şi plății biletului la ordin 664
Secțiunea a IV-a. Cecul 666
Subsecțiunea I. Considerații generale 666
Subsecțiunea a II-a. Noțiunea şi caracterele cecului 666
Subsecțiunea a III-a. Premisele emiterii cecului.....667
Subsecțiunea a IV-a. Condițiile de valabilitate a cecului 667
Subsecțiunea a V-a. Transmiterea cecului.....669
Subsecțiunea a VI-a. Avalul cecului.....670
Subsecțiunea a VII-a. Plata cecului 670
Subsecțiunea a VIII-a. Diferite feluri de cecuri 673

CAPITOLUL VIII
Procedurile de prevenire a insolvenței şi de insolvență.....675
Subcapitolul I. Noțiuni introductive privind tratamentul legal aplicat comercianților în dificultate.....675
Secțiunea I. Activitatea comercială şi dificultățile sale 675
Secțiunea a II-a. Evoluția concepțiilor privind tratamentul comercianților în dificultate.....676
Secțiunea a III-a. Reglementarea tratamentului aplicat comercianților în dificultate în România.....678
Subcapitolul II. Domeniul de reglementare şi principiile fundamentale ale procedurilor de prevenire a insolvenței şi de insolvență.....682
Secțiunea I. Domeniul de reglementare al procedurilor de preinsolvență şi de insolvență.....682
Secțiunea a II-a. Principiile fundamentale ale procedurilor de prevenire a insolvenței şi de insolvență 683
Subcapitolul III. Procedurile de prevenire a insolvenței.....684
Secțiunea I. Reguli generale.....684
Secțiunea a II-a. Mandatul ad-hoc 686
Subsecțiunea I. Noțiunea mandatului ad-hoc.....686
Subsecțiunea a II-a. Conținutul mandatului ad-hoc.....686
Subsecțiunea a III-a. Procedura de numire a mandatarului ad-hoc 686
Subsecțiunea a IV-a. Încetarea mandatului ad-hoc 687
Secțiunea a III-a. Concordatul preventiv 687
Subsecțiunea I. Noțiunea concordatului preventiv 687

Subsecțiunea a II-a. Participanții la procedura concordatului preventiv 688
Subsecțiunea a III-a. Deschiderea procedurii şi oferta de concordat preventiv 689
Subsecțiunea a IV-a. Încheierea, votarea şi omologarea concordatului preventiv 690
Subsecțiunea a V-a. Închiderea procedurii concordatului preventiv.....691
Subcapitolul IV. Procedura insolvenței. Reguli generale 692
Secțiunea I. Noțiunea şi caracterele procedurii insolvenței 692
Subsecțiunea I. Noțiunea procedurii insolvenței 692
Subsecțiunea a II-a. Caracterele procedurii insolvenței 694
Secțiunea a II-a. Condițiile aplicării procedurii insolvenței.....695
Subsecțiunea I. Considerații generale.....695
Subsecțiunea a II-a. Debitorul să facă parte din categoriile de persoane cărora li se aplică procedura insolvenței 696
Subsecțiunea a III-a. Insolvența debitorului 702
Secțiunea a III-a. Participanții la procedura insolvenței.....708
Subsecțiunea I. Considerații generale.....708
Subsecțiunea a II-a. Organele care aplică procedura insolvenței 709
Subsecțiunea a III-a. Alți participanți la procedura insolvenței 721
Secțiunea a IV-a. Conținutul şi desfăşurarea procedurii insolvenței.....726
Subsecțiunea I. Considerații generale.....726
Subsecțiunea a II-a. Cererile introductive 727
Subsecțiunea a III-a. Deschiderea procedurii insolvenței şi efectele deschiderii procedurii 735
Subsecțiunea a IV-a. Regimul actelor juridice anterioare deschiderii procedurii....743
Subsecțiunea a V-a. Primele măsuri 751
Subsecțiunea a VI-a. Procedura reorganizării judiciare 758
Subsecțiunea a VII-a. Procedura falimentului 766
Subsecțiunea a VIII-a. Răspunderea pentru intrarea în insolvență a debitorului persoană juridică 777
Subsecțiunea a IX-a. Închiderea procedurii insolvenței.....784
Subsecțiunea a X-a. Cheltuielile procedurii insolvenței.....787
Subcapitolul V. Reguli speciale privind procedura insolvenței.....788
Secțiunea I. Reguli privind insolvența grupului de societăți.....788
Subsecțiunea I. Considerații generale.....788
Subsecțiunea a II-a. Participanții la procedură.....788
Subsecțiunea a III-a. Deschiderea procedurilor 789
Subsecțiunea a IV-a. Măsuri procedurale 790
Secțiunea a II-a. Reguli privind falimentul instituțiilor de credit 791
Subsecțiunea I. Considerații generale.....791
Subsecțiunea a II-a. Participanții la procedură.....792
Subsecțiunea a III-a. Deschiderea procedurii şi efectele acesteia 793
Subsecțiunea a IV-a. Tranzacțiile privind cumpărarea de active şi asumarea de pasive.....795
Subsecțiunea a V-a. Distribuirea sumelor realizate în urma lichidării bunurilor şi drepturilor din averea instituției de credit debitoare 796
Subsecțiunea a VI-a. Răspunderea organelor de conducere, a cenzorilor şi a personalului de execuție sau cu atribuții de control din instituția de credit ajunsă în faliment 797

Subsecțiunea a VII-a. Închiderea procedurii 798
Secțiunea a III-a. Reguli privind falimentul societăților de asigurare şi reasigurare 798
Subsecțiunea I. Considerații generale 798
Subsecțiunea a II-a. Participanții la procedura falimentului 799
Subsecțiunea a III-a. Deschiderea procedurii şi efectele acesteia 801
Subsecțiunea a IV-a. Lichidarea bunurilor şi a drepturilor din averea debitorului 803
Subsecțiunea a V-a. Plata creditorilor de asigurări 804
Subsecțiunea a VI-a. Răspunderea organelor de conducere 805
Subsecțiunea a VII-a. Închiderea procedurii 806

Bibliografie 807

Capitolul I

NOŢIUNI INTRODUCTIVE PRIVIND DREPTUL COMERCIAL

Secţiunea I
Noţiunea, obiectul şi definiţia dreptului comercial

1. Noțiunea dreptului comercial. Denumirea *drept comercial* sugerează ideea că dreptul comercial constituie un ansamblu de norme juridice care reglementează comerțul. Această idee este în mare măsură corectă. Dar, pentru a fi pe deplin înțeleasă noțiunea dreptului comercial, este necesar să precizăm noțiunea de „comerț".

Noțiunea de „comerț" este folosită în mai multe sensuri: etimologic, economic şi juridic[1].

În sens *etimologic*, termenul „comerț" provine din cuvântul latinesc *commercium*, care la rându-i reprezintă o juxtapunere a cuvintelor *cum* şi *merx*, ceea ce înseamnă „cu marfă"[2]. Deci comerțul ar consta în operațiuni cu mărfuri.

În sens *economic*, comerțul este definit ca o activitate al cărei scop este schimbul şi circulația mărfurilor de la producători la consumatori. Deci comerțul ar consta în operațiunile cuprinse în intervalul dintre momentul producerii mărfurilor şi intrării lor în circulație, până în momentul ajungerii acestora la consumatori. Aceste operațiuni sunt realizate de comercianți, cunoscuți şi sub denumirea de negustori, care sunt agenți economici diferiți de producătorii mărfurilor. Folosind această accepțiune a noțiunii de comerț, care este şi cea uzuală, dreptul comercial ar putea fi definit ca totalitatea normelor juridice privind interpunerea şi circulația mărfurilor de la producători la consumatori.

În sens *juridic*, noțiunea de „comerț" are un conținut mai larg decât cel al noțiunii definite în sens economic. Ea cuprinde nu numai operațiunile de interpunere şi circulație a mărfurilor, pe care le realizează negustorii, ci şi operațiunile de producere a mărfurilor, pe care le efectuează fabricanții, precum şi executarea de lucrări şi prestarea de servicii, pe care le realizează antreprenorii, respectiv prestatorii de servicii sau, în general, întreprinzătorii.

Având în vedere accepțiunea juridică a noțiunii de comerț, care trebuie reținută, dreptul comercial are o sferă mai cuprinzătoare; el reglementează activitățile de producere şi circulație (distribuție) a mărfurilor, executarea de lucrări şi prestarea de servicii[3].

Definirea noțiunii dreptului comercial prin folosirea sensului juridic al noțiunii de comerț se întemeiază pe dispozițiile legale.

Noul Cod civil are în vedere activitățile organizate, constând în producerea, administrarea ori înstrăinarea de bunuri sau prestarea de servicii [art. 3 alin. (3) C. civ.].

Apoi, Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil prevede că, în toate actele normative în vigoare, expresiile „acte de comerț", respectiv „fapte de comerț" se înlocuiesc cu expresia „*activități de producție, comerț sau prestări de servicii*" [art. 8 alin. (2)].

---

[1] A se vedea G. Ripert, R. Roblot, *Traite de droit commercial*, vol. I, 18ème éd., LGDJ, Paris, 2001, p. 1.

[2] În limba latină, *merx* înseamnă „marfă", iar *cum* înseamnă „cu".

[3] A se vedea D. Gălăşescu-Pyk, *Drept comercial*, Bucureşti, 1948, p. 62. A se vedea şi M. de Juglart, B. Ippolito, *Cours de droit commercial*, vol. I, Ed. Montchrestien, Paris, 1978, p. 5.

Rezultă că *dreptul comercial cuprinde normele juridice care reglementează activitatea comercială, adică producerea şi circulaţia (distribuţia) mărfurilor, executarea de lucrări* şi *prestarea de servicii.*

2. Obiectul dreptului comercial. Determinarea obiectului dreptului comercial, a sferei sale de aplicare, este legată de opţiunea legiuitorului pentru un anumit sistem.

Potrivit concepţiei clasice a dreptului comercial, există două sisteme care permit stabilirea sferei dreptului comercial[1].

Într-un sistem, denumit *sistemul subiectiv*, dreptul comercial are ca obiect normele juridice aplicabile comercianţilor. Aşadar, dreptul comercial este un drept profesional; el se aplică tuturor persoanelor care au calitatea de comerciant.

Sistemul subiectiv a stat la baza primelor reglementări legale ale activităţii comerciale, anterioare marii codificări a dreptului comercial, de la începutul secolului al XIX-lea. Ulterior, sistemul subiectiv a fost adoptat de Codul comercial german din anul 1900.

După un alt sistem, denumit *sistemul obiectiv,* dreptul comercial cuprinde normele juridice aplicabile comerţului, adică acelor acte juridice, fapte şi operaţiuni calificate de lege ca fapte de comerţ, indiferent de persoana care le săvârşeşte. Deci, în acest sistem, normele dreptului comercial se aplică unei categorii de acte juridice, fapte şi operaţiuni (faptele de comerţ), iar nu unei categorii de persoane (comercianţi).

Sistemul obiectiv a fost inspirat de ideile Revoluţiei franceze din 1789, care au impus suprimarea corporaţiilor şi recunoaşterea principiului egalităţii civile. Acest sistem a stat la baza Codului comercial francez din 1807 şi a inspirat reglementările comerciale din alte ţări.

Sistemul obiectiv a fost adoptat şi de Codul comercial român[2]. Art. 3 C. com. prevedea actele juridice, faptele juridice şi operaţiunile considerate fapte de comerţ cărora li se aplica Codul comercial, indiferent dacă persoana care le săvârşea avea sau nu calitatea de comerciant.

În prezent, prin adoptarea noului Cod civil, a fost consacrat sistemul subiectiv al dreptului comercial. Potrivit art. 3 C. civ., dispoziţiile Codului civil se aplică şi raporturilor dintre profesionişti, precum şi raporturilor dintre profesionişti şi alte subiecte de drept civil.

Prin „profesionişti" legea înţelege orice persoană fizică sau juridică care exploatează o întreprindere.

Profesioniştii activităţii comerciale au calitatea de comerciant.

Trebuie arătat că normele juridice ale dreptului comercial, ca şi normele juridice ale dreptului civil, aparţin dreptului privat. Deci, ele privesc actele de afaceri (*iure gestionis*) iar nu actele de putere (*iure imperii*)[3].

3. Definiţia dreptului comercial. Din cele arătate în legătură cu noţiunea de „comerţ" şi obiectul dreptului comercial rezultă elementele pe baza cărora se poate defini dreptul comercial.

Dreptul comercial este un ansamblu de norme juridice de drept privat care sunt aplicabile raporturilor juridice la care participă comercianţii, în calitatea lor de profesionişti ai activităţii comerciale[4].

---

[1] A se vedea G. Ripert, R. Roblot, *op. cit.*, vol. I, p. 3-5.

[2] Codul comercial a fost abrogat prin Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil [art. 230 lit. c)].

[3] A se vedea şi D. Ciobanu, *Drept comercial român*, vol. I, Bucureşti, 1991, p. 14.

[4] Pentru definiţia dreptului comercial sub imperiul Codului comercial, a se vedea St.D. Cărpenaru *Tratat de drept comercial român*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2009, p. 11. Pentru definiţii asemănătoare, a se vedea: I.N. Finţescu, *Curs de drept comercial*, vol. I, Bucureşti, 1929, p. 7; I.L. Georgescu, *Drept comercial român*, vol. I, Ed. „Socec", Bucureşti, 1946, p. 9.

Elementele acestei definiții urmează să fie aprofundate prin cercetarea instituțiilor dreptului comercial. Avem în vedere: instituția întreprinderii, instituția profesionistului comerciant, instituția societăților destinate activității comerciale, instituția contractelor privind activitatea comercială, instituția titlurilor de credit şi instituția procedurilor de prevenire a insolvenței şi de insolvență.

Secţiunea a II-a
Scurtă privire istorică asupra dreptului comercial

§1. Noțiuni generale

4. Precizări prealabile. O privire asupra genezei şi evoluției de-a lungul vremii a dreptului comercial permite punerea în lumină a trăsăturilor caracteristice ale acestui drept, care, de la începuturile sale şi până în zilele noastre, au fost subordonate satisfacerii nevoilor producției, schimbului şi circulației mărfurilor.

Istoria dreptului comercial este strâns legată de istoria comerțului şi, implicit, a dezvoltării societății omeneşti[1].

§2. Geneza şi evoluția dreptului comercial

5. Perioada veche (antică). Primele manifestări ale schimbului au apărut odată cu apariția ideii de proprietate. Pentru satisfacerea trebuințelor existenței, oamenii au început să schimbe între ei produsele agonisite din mediul înconjurător ori făurite prin munca lor.

Trocul, această formă primitivă a schimbului, asigura în această perioadă nu numai satisfacerea trebuințelor economice, ci şi pacea triburilor pe durata schimbului produselor.

Creşterea nevoilor oamenilor şi amplificarea relațiilor dintre ei au impus anumite forme de organizare, prin care se asigurau condițiile pentru a se putea întâlni un număr mai mare de indivizi, la anumite perioade de timp şi în locuri determinate. Aşa au apărut târgurile, care au jucat un rol însemnat în naşterea şi înflorirea comerțului.

Istoricii atestă că egiptenii, fenicienii şi grecii s-au ocupat intens cu comerțul de-a lungul coastelor Mării Mediterane. Grecii au fost cei dintâi care au instituit anumite reguli pentru activitatea comercianților.

La romani, multă vreme, comerțul nu a avut o importanță deosebită, deoarece ei agoniseau bogăția nu din comerț, ci din agricultură şi, mai ales, prin războaie şi anexare de teritorii. De aceea, pentru comerț erau considerate suficiente regulile dreptului civil. Mai târziu, în epoca de înflorire a Romei, apar unele instituții juridice al căror ecou îl găsim peste timp în anumite instituții ale dreptului comercial.

Astfel, unele acțiuni create de pretor (*actio institoria* şi *actio exercitoria*) constituie bazele exercitării comerțului prin reprezentanți.

În doctrina occidentală au fost preferate definiții sintetice.

După C. Vivante, „dreptul comercial este acea parte a dreptului privat, care reglementează raporturile juridice izvorâte din activitatea comercială” (*Principii de drept comercial*, Ed. Cartea Românească, Bucureşti, 1928, p. 1).

În opinia autorilor G. Ripert şi R. Roblot, „dreptul comercial este partea dreptului privat relativă la operațiunile juridice făcute de comercianți fie între ei, fie cu clienții lor” (*op. cit.*, vol. I, p. 1).

[1] Pentru amănunte, a se vedea: I.L. Georgescu, *op. cit.*, vol. I, p. 11-72; P. Poruțiu, *Tratat de drept comercial*, vol. I, Ed. Universității, Cluj, 1945, p. 55-56; G. Ripert, R. Roblot, *op. cit.*, vol. I, p. 10-20; Y. Guyon, *Droit des affaires*, Tome 1, 12ème éd., Economica, Paris, 2003, p. 12-18.

Apoi, în cadrul legilor civile sunt cuprinse reguli speciale pentru comercianți, îndeosebi în materie maritimă (împrumut, avarii, răspunderea armatorului etc.).

În sfârşit, prin unele instituții se recunosc juridic uzul comercial, precum şi executarea forțată, întemeiată pe unele principii, care, mai târziu, au fost preluate de instituția falimentului.

6. Perioada Evului Mediu. Prăbuşirea Imperiului Roman a dus la fărâmițarea puterii politice şi la formarea statelor-cetăți italiene (Veneția, Genova, Florența, Pisa, Milano etc.). În locul dreptului uniform, statele-cetăți adoptă reguli proprii de drept.

Comercianții, pentru a-şi apăra drepturile, se organizează în corporațiuni (*universitas*) care, cu timpul, vor dobândi autonomie administrativă, judecătorească şi chiar legislativă.

Corporația cuprindea pe comercianții şi meseriaşii din aceeaşi ramură de activitate şi era condusă de un consul ales din rândurile lor, asistat de consilieri.

Urmând exemplul autorităților civile, consulul emitea norme interne, bazate pe obiceiuri, care serveau la rezolvarea litigiilor ivite între membrii corporației.

Cu timpul, normele interne emise de consuli au fost adunate în culegeri numite „statute". Sunt cunoscute statutele din Pisa (1305), Roma (1317), Verona (1318), Bergamo (1475), Bologna (1509) etc.

În formularea unor reguli proprii activității comerciale, un rol important l-au avut târgurile medievale italiene, franceze, germane, spaniole etc. Apare un drept al târgurilor, cu reguli aplicabile tuturor comercianților participanți, indiferent de originea lor, precum şi o procedură specială de soluționare a litigiilor dintre comercianți.

Datorită legăturilor comerciale cu negustorii din Franța şi cei din țările nordice, în special prin participarea la târguri, regulile comerciale italiene pătrund şi în aceste țări, mai cu seamă în domeniul maritim. Decăderea comerțului italian va duce însă la diminuarea rolului dreptului statutar în reglementarea activității comerciale.

7. Perioada modernă. Dezvoltarea comerțului a impus înlocuirea dreptului statutar şi consuetudinar cu un drept scris.

Prima țară în care s-a trecut de la dreptul cutumiar la legi scrise, aplicabile pe întreg teritoriul țării, a fost Franța[1].

Un prim act, care prefigura marile monumente legislative ale Franței, îl constituie edictul lui Carol al IX-lea din 1563, prin care au fost create jurisdicțiile consulare, aplicabile numai comercianților.

Au urmat cele două ordonanțe ale lui Colbert, emise de Ludovic al XIV-lea. Prima ordonanță, din 1673, privea comerțul terestru şi cuprindea reguli aplicabile tuturor celor care făceau comerț, indiferent de calitatea lor. Cea de-a doua ordonanță, din 1681, privea comerțul pe mare şi consacra reguli specifice acestui gen de comerț.

Un moment crucial în formarea dreptului comercial l-a constituit adoptarea, în perioada de glorie a lui Napoleon, a Codului comercial francez, din 1807. Prin această reglementare se legitimează dreptul comercial. Anumite acte juridice, fapte şi operațiuni au ieşit de sub incidența Codului civil (adoptat în 1804) şi li s-a dat o reglementare nouă, corespunzătoare cerințelor producției, schimbului şi circulației.

Prin adoptarea Codului comercial francez a luat naştere o nouă ramură a dreptului privat, alături de ramura clasică (dreptul civil) – dreptul comercial.

Influența ideilor Revoluției Franceze, ca şi cuceririle napoleoniene, a dus la preluarea Codului comercial francez de diferite țări, fiind adoptat ca lege comercială proprie (Italia, Belgia, Olanda, Spania, Egipt etc.).

---

[1] A se vedea: G. Ripert, R. Roblot, *op. cit.*, vol. I, p. 14-15; R. Rodière, R. Houin, *Droit commercial*, vol. I, Éd. Dalloz, Paris, 1970, p. 6-7.

În Italia, Codul comercial francez a fost adoptat în anul 1808. Dar, mai târziu, după realizarea unității politice, în Italia au existat preocupări pentru elaborarea şi adoptarea unui cod comercial propriu. Prin valorificarea tradiției, dar şi a tot ceea ce era nou în doctrina şi jurisprudența franceză, belgiană şi germană, în anul 1882 s-a reuşit adoptarea Codului comercial italian. Acest cod comercial a reprezentat modelul care a servit la elaborarea Codului comercial român din 1887.

De remarcat că, în 1942, sub influența concepțiilor corporatiste, în Italia a fost adoptat un nou cod civil, care cuprinde o reglementare unitară a dreptului privat. În consecință, dreptul comercial nu se mai sprijină pe o reglementare distinctă de valoarea unui cod comercial. Reglementarea codului civil este completată cu anumite legi speciale privind activitatea comercială (titlurile de credit, falimentul etc.).

În Germania, în anul 1897 au fost adoptate Codul civil şi Codul comercial, care au intrat în vigoare în anul 1900. Păstrând concepția dualistă a dreptului privat, Codul comercial german are la bază sistemul subiectiv de determinare a domeniului de aplicare a dreptului comercial. Deci, în locul unui drept aplicabil comerțului, adică faptelor de comerț, reglementarea cuprinsă în acest cod este aplicabilă numai persoanelor care au calitatea de comerciant.

În Anglia şi S.U.A., dreptul are un caracter cutumiar (*common-law*); regulile sale se aplică atât necomercianților, cât şi comercianților. Există însă în aceste țări tendința de a adopta legi speciale, care reglementează instituțiile fundamentale ale dreptului comercial (societățile comerciale, falimentul etc.)1. Mai mult, în S.U.A. a fost adoptată o reglementare cu caracter federal, Codul comercial uniform.

§3. Evoluția dreptului comercial în România

8. Primele reglementări. La începuturile sale, comerțul a fost guvernat de reguli cutumiare, fie de sorginte locală (obiceiul pământului), fie de provenienţă străină, ca urmare a legăturilor cu negustorii de pe alte meleaguri[2].

Primele legiuiri scrise (*Pravila* lui Vasile Lupu şi *Îndreptarea legii* a lui Matei Basarab) nu cuprindeau reguli speciale pentru comerț.

Unele reguli referitoare la *„daraverile comerciale" şi „iconomicosul faliment"* găsim, pentru prima oară, în Codul lui Andronache Donici, din anul 1814.

O reglementare la fel de sumară se găseşte şi în Codul Caragea (1817) din Muntenia şi în Codul Calimach (1828) din Moldova.

9. Regulamentele organice. Regulamentele organice ale Munteniei şi Moldovei, adoptate în anul 1831, reprezintă reglementări cu caracter constituțional ale celor două principate. Ele cuprind anumite reguli referitoare la comerț, precum şi dispoziții în temeiul cărora se înfiinţează tribunalele de comerț.

Cu privire la judecarea pricinilor comerciale, aceste reglementări prevedeau că se vor judeca „după Condica de Comerciu a Franței, care se va traduce în limba românească"[3].

---

[1] A se vedea E.C. Perruchoud, *Introduction au droit commercial des Etats-Unis*, Schulthecs, Polygraphischer Verlag, Zurich, 1990, p. 10.

[2] A se vedea D.D. Gerota, *Istoricul legislației comerciale de la origini până la Codul din 1887*, în Enciclopedia României, vol. IV, Imprimeria Naţională, Bucureşti, 1943, p. 337-340 (reprodus în RDC nr. 7-8/1999, p. 217-224).

[3] Acest fapt l-a determinat pe I.L. Georgescu să afirme că Regulamentele organice ne-au călăuzit paşii spre legislația franceză. A se vedea medalionul *Grigore Maniu şi C.N. Toneanu, primii comentatori ai Codului comercial român*, în RDC nr. 1/1994, p. 117.

În 1840, în Muntenia se pune în aplicare o reglementare care reprezintă traducerea Codului comercial francez, cu unele adaptări[1].

După unirea celor două Principate (1859), reglementarea de sorginte franceză se nostrifică şi se pune în aplicare sub denumirea de *Condica de comerciu a Principatelor Unite Române.*

10. Codul comercial din 1887. În anul 1887 a fost adoptat Codul comercial român[2]. La elaborarea Codului comercial român s-a folosit ca model Codul comercial italian din anul 1882, care era *illo tempore* cea mai recentă reglementare în materie.

Codul comercial se înscrie pe linia vechii tradiții franceze. El are la bază sistemul obiectiv; normele sale sunt aplicabile raporturilor juridice izvorâte din faptele de comerț, indiferent de persoana care le săvârşeşte.

Normele Codului comercial sunt grupate în patru cărți (părți): Cartea I – Despre comerț în general; Cartea a II-a – Despre comerțul maritim; Cartea a III-a – Despre faliment; Cartea a IV-a – Despre exercițiul acțiunilor comerciale şi despre durata lor.

După adoptarea sa, Codul comercial a constituit reglementarea de bază a activității comerciale, contribuind la dezvoltarea industriei şi comerțului în țara noastră, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea şi prima jumătate a secolului al XX-lea[3].

După al Doilea Război Mondial, trecându-se la economia planificată (1948), Codul comercial a încetat să se mai aplice în raporturile juridice dintre agenții economici români; locul acestei reglementări l-a luat legislația economică, specifică economiei planificate.

Cu toate că nu s-a mai aplicat raporturilor juridice interne, Codul comercial nu a fost abrogat. Menținerea lui în vigoare a fost determinată de necesitatea asigurării unei reglementări legale a raporturilor juridice de comerț exterior la care participau unitățile economice româneşti.

Trecerea la economia de piață, după Revoluția din decembrie 1989, a dus la redescoperirea Codului comercial, care s-a trezit la o nouă viață, devenind reglementarea generală a activității comerciale, organizată pe principiile proprietății private şi liberei inițiative[4].

Timpul scurs de la adoptarea Codului comercial a dus la erodarea unora dintre dispozițiile sale. Este şi motivul pentru care, în pragul celui de-al Doilea Război Mondial, după o lungă perioadă de căutări, a fost elaborat şi publicat proiectul unui nou Cod comercial (1938). Dar vicisitudinile istoriei au făcut ca acest proiect să nu fie adoptat, rămânând în vigoare bătrânul Cod din 1887.

Pornindu-se de la necesitatea perfecționării reglementării care face obiectul Codului comercial, în perioada postrevoluționară a fost adoptată o nouă reglementare privind

---

[1] A se vedea A. Rădulescu, *Pagini din istoria dreptului românesc*, Ed. Academiei, Bucureşti, 1970, p. 167.

[2] Codul comercial a fost promulgat la 10 mai 1887 şi pus în aplicare la 1 septembrie 1887 (M. Of., din 10 mai 1887). El a fost modificat de mai multe ori (1895, 1900, 1902, 1906, 1929, 1930, 1931, 1932, 1933, 1934, 1943). Codul comercial a fost abrogat prin Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil [M. Of. nr. 409 din 10 iunie 2011 (art. 230 lit. a)].

[3] A se vedea O. Căpățînă, *Evoluția dreptului comercial*, în Tribuna economică, Supliment, nr. 29/1990, p. 6 şi urm.

[4] În acest sens, trebuie menționat că, în chiar primul act normativ care reglementa organizarea şi desfăşurarea activităților economice pe baza liberei inițiative – Decretul-lege nr. 54 din 6 februarie 1990 – se făcea trimitere la Codul comercial, pentru reglementarea raporturilor juridice dintre noii agenți ai economiei de piață (M. Of. nr. 20 din 06 februarie 1990).

Tot astfel, art. 47 din Legea nr. 15 din 8 august 1990 privind reorganizarea unităților economice de stat ca regii autonome şi societăți comerciale stabilea că raporturile juridice dintre regiile autonome, cele dintre societățile comerciale cu capital de stat, precum şi relațiile dintre ele vor fi reglementate de Codul comercial (M. Of. nr. 98 din 08 august 1990).

instituţii de bază ale dreptului comercial. Avem în vedere regimul societăţilor comerciale[1] şi tratamentul legal aplicat comercianţilor în dificultate[2]. Prin adoptarea noilor reglementări, dispoziţiile corespunzătoare din Codul comercial au fost abrogate.

11. Codul civil din 2009. Noul Cod civil reglementează raporturile patrimoniale şi nepatrimoniale dintre persoane, ca subiecte de drept civil.

Normele Codului civil constituie dreptul comun pentru toate domeniile la care se referă litera sau spiritul dispoziţiilor sale (art. 2).

Dispoziţiile Codului civil se aplică şi raporturilor dintre profesionişti, precum şi raporturilor dintre aceştia şi orice alte subiecte de drept civil.

În concepţia Codului civil, sunt profesionişti toţi cei care exploatează o întreprindere (art. 3).

Prin exploatarea unei întreprinderi legea înţelege exercitarea sistematică, de către una sau mai multe persoane, a unei activităţi organizate ce constă în producerea, administrarea ori înstrăinarea de bunuri sau în prestarea de servicii, indiferent dacă are sau nu un scop lucrativ.

Secţiunea a III-a
Sistemele de reglementare a dreptului comercial

§1. Sistemele clasice de reglementare a dreptului comercial

12. Precizări prealabile. În istoria modernă a dreptului comercial au fost practicate două sisteme de reglementare a dreptului comercial: sistemul autonomiei dreptului comercial (sistemul dualismului dreptului privat) şi sistemul unităţii dreptului privat (sistemul monist al dreptului privat).

13. Sistemul autonomiei dreptului comercial. La începutul secolului al XIX-lea, nevoile dezvoltării comerţului şi, implicit, ale apărării intereselor comercianţilor, au dus la recunoaşterea şi legiferarea dreptului comercial, ca un drept special faţă de dreptul civil.

Această concepţie şi-a găsit consacrarea în Codul comercial francez de la 1807. Anumite acte juridice, fapte juridice şi operaţiuni economice – denumite acte de comerţ – au ieşit de sub incidenţa Codului civil francez de la 1804 şi li s-a dat o reglementare nouă în Codul comercial, corespunzător exigenţelor activităţii comerciale[3].

Delimitarea raporturilor comerciale de cele civile se realiza pe baza a două concepte fundamentale: actele de comerţ şi comerciantul.

Sistemul autonomiei dreptului comercial a fost adoptat şi de Codul comercial italian din 1882, precum şi de Codul comercial român din 1887.

---

[1] Legea nr. 31/1990 privind societăţile comerciale (M. Of. nr. 126-127 din 17 noiembrie 1990).

[2] Legea nr. 64/1995 privind procedura reorganizării judiciare şi a falimentului (M. Of. nr. 130 din 29 iunie 1995).

[3] În prezent, sistemul autonomiei de voinţă este consacrat de noul Cod de comerţ francez, adoptat în temeiul Ordonanţei nr. 2000-912 din 18 septembrie 2000, al Decretului nr. 2007-431 din 25 martie 2007 şi al Hotărârii din 14 ianuarie 2009. Acest cod reglementează: Cartea I – Comerţul şi comercianţii, fondul de comerţ; Cartea II – Societăţile comerciale şi grupurile de interes economic; Cartea III – Vânzări particulare şi clauzele de exclusivitate; Cartea IV – Concurenţa şi preţurile; Cartea V – Efectele de comerţ şi garanţiile; Cartea VI – Dificultăţile întreprinderilor (prevenţia, supravegherea, redresarea şi lichidarea judiciară); Cartea VII – Jurisdicţiile comerciale şi organizarea comerţului; Cartea VIII – Profesiile reglementate (administratori şi mandatari judiciari, experţi în diagnostic, comisari de conturi).

În doctrina dreptului comercial au fost invocate o serie de argumente în favoarea sistemului autonomiei dreptului comercial[1].

a) Aplicarea legii comerciale unor raporturi juridice dintre comercianți şi necomercianți este impusă de necesitatea ca raportul juridic să fie reglementat unitar; nu este posibil ca un raport juridic să fie guvernat, în acelaşi timp, de două reglementări, una comercială, pentru comerciant, şi alta civilă, pentru necomerciant. De remarcat că, în cazul analizat, numai raportul juridic se află sub incidența legii comerciale, nu şi statutul juridic al necomerciantului;

b) Dificultățile pe care diviziunea dreptului privat le ridică în interpretarea şi calificarea actelor juridice şi litigiilor nu reprezintă un argument hotărâtor. Asemenea dificultăți există şi în privința altor ramuri ale dreptului; de exemplu, dreptul muncii, dreptul maritim etc.;

c) Există anumite dificultăți reale privind determinarea sferei de aplicare a dreptului comercial. Dar, aceste dificultăți pot fi surmontate printr-o formulare cu caracter limitativ a faptelor de comerț în Codul comercial;

d) În dreptul comercial, în general, şi în sistemul Codului comercial român, uzurile sunt consacrate cu caracter excepțional, având valoarea unor norme cu caracter interpretativ; ele servesc la interpretarea voinței părților. Deci, în dreptul comercial, uzurile nu constituie un izvor formal de drept;

e) Raporturile comerciale şi civile nu au omogenitate de natură şi scop, aşa cum pretind adepții unității dreptului privat. Evoluția economico-socială nu a realizat o uniformitate a activității comercianților şi necomercianților, astfel încât activitățile lor să fie supuse aceleiaşi reglementări juridice. Şi, în prezent, anumite soluții, pe deplin explicabile în activitatea comercianților, se dovedesc nepotrivite pentru activitatea necomercianților; de exemplu, caracterul oneros al oricărei prestații, curgerea de drept a dobânzilor, libertatea deplină a probelor privind actele juridice etc.;

f) Dreptul comercial este partea cea mai vie a dreptului privat; el este un laborator în care se experimentează soluțiile juridice, pentru a fi adaptate la cerințele vieții economice. Numai în măsura în care se dovedesc a fi benefice şi pentru necomercianți aceste soluții pot fi reglementate şi în legea civilă;

g) Faptul că unele țări au o reglementare unitară a dreptului privat, cuprinsă în Codul civil, nu este relevant. O asemenea reglementare cuprinde dispoziții care se aplică exclusiv comercianților, de exemplu, dispozițiile privind obligația de înmatriculare în registrul comerțului, cele privind firma comercială, falimentul etc. Pe de altă parte, absența, în aceste țări, a unui Cod comercial nu înseamnă inexistența unui drept comercial, ca ramură distinctă de dreptul civil. Un drept comercial există, numai că el are o reglementare cuprinsă în Codul civil.

Autonomia dreptului comercial este impusă şi de anumite cerințe specifice activității comerciale. Această activitate se caracterizează prin promptitudine, punctualitate şi credibilitate[2].

Astfel, frecvența şi celeritatea tranzacțiilor comerciale reclamă reguli simple, lipsite de formalism, precum şi o mare libertate pentru comerciant în încheierea actelor juridice. Un necomerciant încheie acte de valoare relativ rar şi, deci, el dispune de timpul necesar pentru a-şi lua măsurile de protecție prevăzute de lege. Comerciantul, dimpotrivă, încheie

---

[1] A se vedea: I.L. Georgescu, *op. cit.*, vol. I, p 73 şi urm.; St.D. Cărpenaru, *Introducere în cercetarea dreptului comercial; actualitatea şi perspectivele dreptului comercial*, în Dreptul nr. 9/1991, p. 10 şi urm.; I.L. Georgescu, *Autonomia dreptului comercial*, în RDC nr. 4/1993, p. 5 şi urm.

[2] A se vedea C. Vivante, *op. cit.*, p. 1. A se vedea şi S. Angheni, M. Volonciu, C. Stoica, *Drept comercial*, Ed. All Beck, Bucureşti, 2004, p. 4-6.

frecvent acte juridice, iar rapiditatea încheierii acestora este pentru el o condiție a succesului (*„time is money”*). Fiind mai pregătit pentru o asemenea activitate, comerciantul trebuie să dispună de o mare libertate de mişcare, putând apela la forme simple de perfectare a raporturilor juridice (telefon, e-mail, fax sau chiar înțelegeri verbale) şi beneficiind de posibilitatea de a dovedi actele juridice prin orice mijloace de probă.

Apoi, rolul tranzacțiilor comerciale în realizarea intereselor comercianților implică o mai mare punctualitate în executarea obligațiilor asumate. Interconexiunea raporturilor juridice la care participă comercianții impune o respectare riguroasă a obligațiilor contractuale. Pentru realizarea acestui deziderat, dreptul comercial dispune de anumite mijloace specifice, cum sunt: interdicția acordării termenului de grație, curgerea de drept a dobânzilor etc.

În sfârşit, protecția creditului este o altă cerință a activității comerciale, care trebuie asigurată prin mijloace specifice. Comercianții îşi desfăşoară activitatea, cel mai adesea, cu capital împrumutat (*les affaires sont l'argent des autres*). Or, pentru asigurarea condițiilor de acordare a creditelor şi a celor privind rambursarea acestora, sunt necesare mijloace juridice speciale, care nu pot fi folosite împotriva necomercianților, de exemplu, solidaritatea codebitorilor, aplicarea unei proceduri speciale asupra comercianților aflați în dificultate etc.

14. Sistemul unității dreptului privat. Cu toate că la adoptarea sistemului autonomiei dreptului comercial s-a considerat un progres în reglementarea raporturilor patrimoniale, totuşi, începând de la jumătatea secolului al XIX-lea şi în prima jumătate a secolului al XX-lea, în doctrină s-a discutat dacă dreptul comercial trebuie să fie un drept autonom sau trebuie să se integreze în dreptul civil, pentru a realiza un drept privat unitar.

În anul 1942, în Italia, sub influența concepțiilor corporatiste ale vremii, a fost adoptat un nou Cod civil, care cuprinde o reglementare unitară a raporturilor civile şi comerciale.

În concepția Codului civil italian, noțiunea de comerț este înlocuită cu cea de activitate economică, iar noțiunea de comerciant, cu cea de întreprinzător.

Codul civil italian generalizează conceptul de întreprindere. Acesta cuprinde orice formă de activitate productivă, industrială, agricolă, comercială şi de credit[1].

În Codul civil italian nu există o definiție a întreprinderii, ci a întreprinzătorului. Prin întreprinzător, legea înțelege acea persoană care exercită profesional o activitate economică organizată, în scopul producției sau schimbului de bunuri şi servicii.

S-a apreciat că noul sistem de reglementare adoptat de Codul civil italian nu prezintă o deosebire esențială față de sistemul de reglementare consacrat de Codul comercial italian din 1882, deoarece, în concepția Codului civil, pentru ca o întreprindere să fie comercială, ea trebuie să aibă ca obiect una dintre activitățile precizate în Codul civil, care, în mare parte, coincid cu actele obiective de comerț, din Codul comercial. Noutatea reglementării o reprezintă faptul că actele de comerț nu mai intră în definirea noțiunii de comerciant, în prim plan fiind ideea de întreprindere[2].

Sistemul unității dreptului privat a fost preluat şi în reglementarea din Elveția, Olanda, țările scandinave şi în provincia Quebec din Canada.

În doctrină au fost invocate o serie de argumente în favoarea sistemului unității dreptului privat[3].

---

[1] A se vedea P. Demetrescu, *Întreprinderea în noul Cod civil italian*, RDC nr. 1-2/1943, p. 13 şi urm.

[2] A se vedea E. Cristoforeanu, *Unificarea dreptului privat italian. Dreptul comercial şi noul Cod civil italian*, în RDC nr. 1-2/19433, p. 3.

[3] Pentru o expunere amplă a controversei, a se vedea I.L. Georgescu, *op. cit.*, vol. I, p. 73-90. A se vedea şi I.L. Georgescu, *Destinele dreptului comercial şi problema unui cod unic al dreptului privat*, în RDC nr. 5-6/1942, p. 314 şi urm.; D. Gălăşescu-Pyk, *Evoluția noțiunii de comercialitate şi autonomia dreptului comercial*, în RDC nr. 7-8/1942, p. 44 şi urm.

a) Unitatea reglementării asigură protecția necomercianților. Prin recunoaşterea caracterului autonom al dreptului comercial, necomercianții sunt nedreptățiți, deoarece, atunci când contractează cu comercianții, li se aplică legea comercială, cu toate că aceasta a fost adoptată în interesul unei categorii profesionale – comercianții;

b) Divizarea dreptului privat, în drept civil şi drept comercial, dă naştere la dificultăți de interpretare, deoarece aceeaşi instituție juridică (de exemplu, contractul de vânzare-cumpărare) este guvernată de două categorii de norme juridice; unele cuprinse în Codul civil, iar altele în Codul comercial. Totodată, această diviziune a dreptului privat creează dificultăți şi instanțelor judecătoreşti, care trebuie să se pronunțe asupra caracterului civil sau comercial al litigiului;

c) Întrucât enumerarea faptelor de comerț prevăzută în codurile comerciale nu este limitativă, iar criteriile pentru determinarea comercialității actelor juridice nu sunt prea sigure, există primejdia aplicării legii comerciale şi unor activități desfăşurate de necomercianți şi, implicit, de a impune acestora obligațiile care revin comercianților;

d) Dreptul comercial nu beneficiază de principii generale proprii, motiv pentru care în calificarea unor instituții se apelează la explicații precum: excepție de la dreptul comun, contract *sui-generis*, instituție anormală etc. Mai mult, în dreptul comercial sunt folosite aceleaşi noțiuni şi categorii ca şi în dreptul civil; de exemplu, contract, persoană juridică, obligație, prescripție etc.;

e) Prin recunoaşterea uzurilor (obiceiurilor), ca izvor de drept în materie comercială, se ajunge la o delegare a atribuțiilor legislative comercianților, deoarece uzurile se nasc din practica comercianților;

f) Dacă regulile dreptului comercial s-au dovedit mai bine adaptate la nevoile economice, ele ar trebui aplicate şi necomercianților;

g) În unele țări, cum sunt Italia, Elveția, Olanda, țările scandinave etc., s-a realizat o „comercializare" a dreptului civil, nemaiavând o reglementare autonomă a dreptului comercial[1]. În acest fel, au fost simplificate raporturile juridice la care participă persoanele fizice şi persoanele juridice.

§2. Sistemul de reglementare a dreptului comercial în condițiile noului Cod civil

15. Caracterizare generală. O noutate esențială a noului Cod civil priveşte domeniul de aplicare a normelor Codului civil. Regulile stabilite de Codul civil constituie dreptul comun pentru toate domeniile la care se referă litera sau spiritul dispozițiilor sale (art. 2).

Consacrând aplicarea generală a Codului civil, art. 3 C. civ. prevede că dispozițiile sale se aplică şi raporturilor dintre profesionişti, precum şi raporturilor dintre aceştia şi orice alte subiecte de drept civil.

În concepția Codului civil, sunt considerați profesionişti toți cei care exploatează o întreprindere.

Această reglementare unitară a raporturilor de drept privat pune în discuție soarta dreptului comercial.

Problema se pune cu atât mai mult cu cât, prin Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil se abrogă Codul comercial, cu excepția Cărții a II-a – Despre comerțul maritim şi despre navigație [art. 230 lit. c)], iar expresiile

A se vedea şi I.L. Georgescu, *Autonomia dreptului comercial*, în RDC nr. 4/1993, p. 5 şi urm.

[1] A se vedea P. Guyon, *op. cit.*, vol. I, p. 11; A. Fiale, *Diritto commerciale*, Ed. Simone, 2008; G. Campobasso, *Manuale di diritto commerciale*, Ed. Uted Giuridica, 2016.

„acte de comerț" sau „fapte de comerț" cuprinse în actele normative în vigoare se înlocuiesc cu expresia „activități de producție, comerț sau prestări de servicii" [art. 8 alin. (2)].

În doctrină au fost exprimate păreri diferite.

În anul 2010, analizând dispozițiile noului Cod civil şi luând în considerare concepțiile existente de-a lungul timpului cu privire la sistemele de reglementare a dreptului comercial, am exprimat opinia existenței, în continuare, a dreptului comercial, bazat pe noile concepte consacrate de Codul civil[1].

Codul civil şi-a propus şi a realizat schimbarea sistemului de reglementare a dreptului comercial; sistemul autonomiei dreptului comercial, întemeiat pe Codul civil şi Codul comercial, a fost înlocuit cu sistemul unitar, fundamentat pe Codul civil.

Continuând să existe, dreptul comercial nu se mai bazează pe fundamentele originare, faptele de comerț şi comerciant, ci pe fundamente noi, întreprinderea şi profesionistul.

Existența dreptului comercial este impusă de specificul actelor juridice săvârşite cu caracter profesional şi de faptul ca unitatea de reglementare a Codului civil priveşte numai materia dreptului obligațiilor[2].

Potrivit altei opinii, o consecință a concepției moniste a Codului civil va fi abandonarea concepției clasice de drept comercial şi vom avea, fie un *drept al afacerilor* (care să cuprindă dreptul comercial tradițional, fiscalitatea, raporturile de muncă în cadrul întreprinderii, proprietatea industrială şi intervenția statului în economie), fie un „*drept al contractelor profesionale*", la care se vor adăuga mai multe instituții ale dreptului comercial tradițional transformate în instituții distincte (dreptul societăților, dreptul insolvenței, dreptul concurenței, dreptul consumului, dreptul bancar, dreptul asigurărilor, dreptul transporturilor)[3].

Pornind de la constatarea că raporturile juridice care rezultă din activitățile de producție, de comerț sau de prestări de servicii sunt raporturi civile, în genere, dar comerciale (de afaceri), ca specie, se consideră că această specie ar putea fi denumită „*drept civil comercial*"[4].

În altă opinie, monismul Codului civil impune concluzia că suntem în prezența unei singure ramuri de drept, şi anume dreptul civil, care are ca subramură dreptul profesioniştilor. Având în vedere că în categoria profesioniştilor o pondere importantă o formează comercianții, materia ar trebui denumită „*dreptul profesioniştilor – operatori economici*", care la nevoie (*brevitatis causa*, în virtutea tradiției) poate fi denumit „*drept comercial*"[5].

În acelaşi sens, se consideră că, prin legiferarea şi intrarea în vigoare a noului Cod civil, dreptul comercial, ca drept pozitiv, nu mai poate reclama o poziție autonomă de drept privat, ci o ramură a acestuia, precum dreptul familiei, contractele, moştenirile etc.[6].

---

[1] A se vedea St.D. Cărpenaru, *Dreptul comercial în condițiile noului Cod civil*, în Curierul Judiciar nr. 10/2010, p. 11 şi urm. *Idem*, *Tratat de drept comercial român, Conform noului Cod civil*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2012, Cuvânt introductiv şi p. 19-21.

În sensul existenței, în continuare, a dreptului comercial, a se vedea şi S. Angheni, *Dreptul comercial – între tradiție şi modernism*, în Curierul Judiciar nr. 9/2010, p. 483-485.

[2] Asupra caracterului incomplet al reglementării Codului civil, a se vedea Gh. Buta, *Noul Cod civil şi unitatea dreptului privat*, în vol. *Noul Cod civil. Comentarii*, coordonator M. Uliescu, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2011, p. 68 şi urm.

[3] A se vedea Gh. Piperea, *Introducere în dreptul contractelor profesionale*, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2011, p. 5. S-a susținut că noțiunea de comerciant, nemaifiind consacrată de noul Cod civil, a dispărut temeiul existenței dreptului comercial, în favoarea noțiunii de drept al afacerilor. A se vedea G. Tița-Nicolescu, *Drept comercial sau dreptul afacerilor*, în RRDA nr. 1/2018, p. 101.

[4] A se vedea Gh. Piperea, *Drept comercial. Întreprinderea*, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2012, p. 7.

[5] Ş. Beligrădeanu, *Considerații în legătură cu efectele caracterului „monist" al Codului civil asupra ființării, în continuare, a unui drept comercial în România*, în Dreptul nr. 9/2012, p. 11 şi urm.

[6] A se vedea C. Gheorghe, *Drept comercial român*, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2013, p. 14.